

XIX МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ФАКТОРИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ЕВОЛЮЦІЇ ОРГАНІЗМІВ», ПРИСВЯЧЕНА 185-РІЧЧЮ КЛІТИННОЇ ТЕОРІЇ, 180-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ФРІДРІХА МІШЕРА А 145-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В. Я. ЮР'ЄВА

І. І. КОНВАЛЮК¹, М. З. ПРОКОП'ЯК², Н. М. ДРОБИК², В. А. КУНАХ¹

¹ Інститут молекулярної біології і генетики НАН України
вул. Академіка Заболотного, 150, Київ 03143, Україна
kunakh@imbg.org.ua

² Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027, Україна
drobyk.n@gmail.com

З 23 до 26 вересня 2024 р. у м. Тернопіль на базі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка було проведено **XIX Міжнародну наукову конференцію «Фактори експериментальної еволюції організмів»**, присвячену 185-річчю клітинної теорії, 180-річчю від дня народження Фрідріха Мішера та 145-річчю від дня народження В. Я. Юр'єва. Співорганізаторами конференції були **Українське товариство генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова (УТГіС)**, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (ТНПУ) та **Інститут молекулярної біології і генетики НАН України (ІМБГ НАНУ)**.

Конференцію проводили у змішаному форматі для максимального забезпечення участі вчених з різних областей України та іноземних дослідників, зважаючи на умови воєнного стану у державі. У роботі конференції взяли участь понад 100 учасників з наукових установ і навчальних закладів, зокрема вчені, аспіранти, студенти — члени регіональних відділень УТГіС. Було заслухано 7 пленарних і 23 секційних доповідей і представлено 2 стендові доповіді.

До відкриття XIX конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів» за поданими для участі у конференції матеріалами надруковано два чергові томи (Т. 34 та Т. 35) збірника наукових праць «**Фактори експериментальної еволюції організмів**» (ISSN 2415-3826 (Online), ISSN 2219-3782 (Print)), які узагальнюють теоретичні досягнення і практичні надбання провідних українських і зарубіжних вчених, висвітлюють проблеми, які постають перед науковцями сьогодні, а також можуть стати основою для їхнього вирішення у майбутньому та сприятимуть подальшому розвитку теоретичних засад еволюції, генетики, селекції та біотехнології як в Україні, так і за її межами. Результати наукових досліджень представлені у 69 статтях і 18 вибраних тезах доповідей збірника.

Наукову роботу конференції проведено за напрямками: молекулярна генетика та геноміка, молекулярні та клітинні біотехнології, прикладна генетика і селекція, еволюція геномів у природі та експерименті, аналіз та оцінка генетичних ресурсів, історія біології, питання викладання генетики, селекції та еволюційної теорії, біоінформатика та комп'ютерна біологія, загальна та популяційна генетика, екогенетика.

24 вересня відкрив конференцію та виступив із вступним словом президент УТГіС, член-кореспондент НАН України Віктор Кунах (фото 1). Він привітав учасників з початком конференції, побажав усім плідної цікавої роботи і, на завершення, запропонував вшанувати пам'ять загиблих у війні за Україну, тим, кому ми завдячуємо можливістю працювати та зустрічатися на наукових конференціях, симпозиумах у складних умовах російської агресії.

Далі з вітальним словом виступив ректор Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, член-кореспондент НАПН України Богдан Буяк.

© І. І. КОНВАЛЮК, М. З. ПРОКОП'ЯК, Н. М. ДРОБИК, В. А. КУНАХ, 2024

Він відзначив багаторічну продуктивну співпрацю між УТГІС та ТНПУ, незважаючи на труднощі різного характеру та теперішні події у державі.

Доповідач висловив надію про подальшу плідну спільну роботу хіміко-біологічного факультету ТНПУ та науковців, зокрема членів Товариства, а також підтримання і поширення контактів, обмін досвідом між фахівцями у майбутньому. Богдан Богданович побажав учасникам здоров'я, миру та творчих здобутків.

Наступним привітав з відкриттям конференції віце-президент УТГІС, академік НАН України, директор ДУ «Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України» **Ярослав Блюм**. Він зазначив, що радий бачити таку велику кількість учасників, які, незважаючи на війну, продовжують продуктивно працювати у різних галузях біологічної науки та представляти власні результати. Він висловив побажання та сподівання, щоб найближчим часом конференцію можна було б проводити у різних містах нашої країни, як це було у мирний час.

Також з вітальним словом в онлайн форматі виступив академік Латвійської АН, професор Латвійського університету **Ісаак Рашаль**, який відзначив перспективність та важливість міжнародної співпраці у сучасній науці, а також пообіцяв наступного року взяти участь у конференції безпосередньо.

На завершення церемонії відкриття конференції президент УТГІС **В. Кунах** вручив почесні грамоти за активну участь у роботі Українського

товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова та вагомі досягнення у науковій діяльності віце-президентці УТГІС **Надії Дробик**, відповідальній секретарці збірника наукових праць «**Фактори експериментальної еволюції організмів**», кандидатці біологічних наук, доцентці **Мар'яні Прокоп'як**, а також голові Чернівецького відділення УТГІС, доктору біологічних наук, професору **Роману Волкову**; а також подяку за активну участь у роботі Товариства кандидату біологічних наук **Миколі Борисюку**.

Після вступної частини конференції відбулось пленарне засідання (фото 2) за головування **Віктора Кунаха та Надії Дробик**.

Першим з доповіддю «185-річчя клітинної теорії та клітинні технології сьогодні» виступив **В. Кунах**. Він коротко розповів про історію створення клітинної теорії та проаналізував внесок її розробників — Теодора Шванна, Матіаса Шлейдена та Рудольфа Вірхова, а також згадав про напрямки наукової діяльності видатного академіка-селекціонера Василя Юр'єва, ювілею якого теж присвячено конференцію. Доповідач приділив увагу розвитку клітинної теорії та подальшій розробці клітинних технологій, охарактеризував особливості становлення штамів культивованих *in vitro* клітин і тканин рослин. Він підсумував, що пристосувальні ознаки організму визначаються адаптивними змінами клітин, з яких він складається. Наразі проблема клітинних адаптацій є однією з найважливіших у сучасній біології.

Фото 2. Учасники XIX Міжнародної наукової конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів» під час відкриття і першого пленарного засідання.

Наступним виступив академік Латвійської АН, професор Латвійського університету **Ісаак Рашаль** з доповіддю «Genetic diversity of natural plant populations: structure and influencing factors».

Далі учасники конференції заслухали доповідь кандидата біол. наук **Миколи Борисюка** та співавторів (Інститут клітинної біології та генетичної інженерії НАНУ) «Нуклеотидний рівень архітектури локусів рДНК ряски *Spirodela polyrhiza* та *Spirodela intermedia* (Lemnaceae)». Представлені результати досліджень демонструють структуру рДНК локусів на нуклеотидному рівні для вищих рослин, що дає розуміння основних принципів організації рДНК та регуляції рибосомальних РНК, які є ключовими компонентами рибосом.

Заключним на першому пленарному засіданні конференції був розлогий, детальний і цікавий огляд на тему «Субтеломерні ділянки хромосом: структурна організація та функції» кандидатки біол. наук **Олени Алхімової** (ІМБГ НАНУ). Доповідачка розповіла про повторювані послідовності ДНК в еукаріотичних геномах, а також їхню можливу роль в еволюції каріотипів рослин і при вивченні різних патологій у людини.

Після обідньої перерви розпочало роботу секційне засідання молекулярної генетики та геноміки за головування кандидата біол. наук **Олександра Громика** (Львівський національний університет імені Івана Франка) та кандидатки біол. наук **Мар'яни Твардовської** (ІМБГ НАНУ).

Першою від колективу авторів з Інституту молекулярної біології і генетики НАНУ виступила М. Твардовська з доповіддю «FISH аналіз повторюваних послідовностей ДНК у *Secale cereale*, *Iris pumila* та *Iris pseudopumila*». Наступною була доповідь «Баркодинг злаків шляхом оцінки поліморфізму довжини інтронів генів γ -тубуліну» PhD Анастасії Рабокони та співавторів із ДУ «Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України». Не менш цінними і актуальними для практичного використання стали досягнення науковців з Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, які представив Юрій Тинкевич у доповіді «Внутрішньогеномний поліморфізм ділянки **ITS1-5.8S-ITS2** та його використання для ДНК-баркодингу інвазійних видів роду *Reynoutria* Houtt.». Доповідь «Модель біосинтезу нового антимікотичного антибіотика JE478», яку представив PhD Степан Тістечок разом із співавторами Львівського національного університету імені Івана Франка, викликала дискусію щодо відкриття нових або модифікації існуючих антибіотиків і бурхливе обговорення щодо їхньої антимікотичної активності. Далі онлайн виступила аспірантка Вікторія Плигун, виголосивши доповідь від колективу авторів з Національного університе-

ту «Києво-Могилянська академія», «Мінливість послідовностей низки генів РМ у представників Triticeae». На завершення секційного засідання учасники заслухали онлайн доповідь «Особливості експресії та локалізації USP1 при різних типах злоякісних новоутворень», представлену магістранткою Дар'єю Ніщенко та співавторами (ІМБГ).

Увечері 24 вересня 2024 р. відбулося засідання пленуму Ради Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова (фото 3). Президент Товариства Віктор Кунах **відкрив** пленум та виступив із доповіддю «Підсумки роботи Президії Товариства за 2024 р. і головні завдання діяльності на 2025 рік». Доповідач відзначив високу активність членів оргкомітету конференції та окремих членів Товариства і високий науковий рівень досліджень, представлених на конференції. Зазначив, що потрібно об'єктивно проаналізувати, що можна зробити, щоб підвищити рівень комунікації між дослідниками з різних куточків України, а також для залучення більшої кількості молоді для участі як у конференціях, так і в діяльності УТГІС.

Доповідач повідомив, що впродовж поточного року спільно з Товариством проведено ряд важливих конференцій. Так, з 18 до 20 березня 2024 року на базі Уманського національного університету садівництва відбулася XIII Міжнародна науково-практична конференція «Селекційно-генетична наука і освіта» (Парієві читання) (м. Умань, Черкаська обл.). 18–19 квітня 2024 р. на базі хіміко-біологічного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка було проведено VIII Міжнародну науково-практичну конференцію «Тернопільські біологічні читання — Ternopil Bioscience — 2024», присвячену пам'яті та 95-річчю від дня народження відомого вченого-фізіолога, мікробіолога і популяризатора науки, професора Кузьми Миколайовича Векірчика (м. Тернопіль). 17 травня 2024 року Інститут розведення і генетики тварин імені М. В. Зубця НААН спільно з Українським товариством генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова провели XXII Всеукраїнську наукову конференцію молодих вчених і аспірантів «Сучасні світові та вітчизняні тенденції розвитку галузі тваринництва: виклики та перспективи», присвячену 85-й річниці від дня народження академіка НААН Валерія Бурката та Дню науки в Україні (с. Чубинське, Київська обл.). 25–26 червня 2024 року в Інституті клітинної біології та генетичної інженерії НАН України (м. Київ) проведено конференцію «10th International Meeting on Recent Advances in Plant Biotechnology», присвячену 75-річчю видат-

ного вченого, экс-віцепрезидента УТГіС, академіка НАН України Юрія Глеби (м. Київ).

Віктор Анатолійович підкреслив, що, незважаючи на переживання за випуск журналів у непростий для країни воєнний час, наукові статті та тези доповідей ХІХ-ї Міжнародної наукової конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів» були своєчасно надруковані у 34-му та 35-му томах збірника «Фактори експериментальної еволюції організмів». Також він нагадав про видавничу діяльність Товариства та наголосив на важливості випуску журналу «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів», адже жодна із наукових громадських організацій України не випускає одночасно два видання. Доповідач повідомив, що у зв'язку із введенням Державного реєстру суб'єктів інформаційної діяльності у сфері медіа відповідно до норм Закону України «Про телебачення і радіомовлення», цього року було перереєстровано обидва видання УТГіС у Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення (Рішення 1721 від 23.05.2024 р. про заяви ВГО «Українське товариство генетиків і селекціонерів ім. М. І. Вавилова», м. Київ, щодо реєстрації суб'єкта у сфері друкованих медіа). Серед недоліків роботи впродовж року він зазначив той факт, що незначна кількість молодих кваліфікованих науковців подають результати власних досліджень до вище перерахованих видань тому що не бачать перспективи публікацій статей у наукових журналах категорії Б.

Далі було повідомлено, що згідно із Статутом Товариства, необхідним є проведення чергового з'їзду Товариства та обрання керівного складу. Виходячи із цього, Віктор Анатолійович запропонував наступного року провести ХІ з'їзд УТГіС, на якому провести обрання керівних органів Товариства — Ради, Президії, президента, ученого секретаря, скарбника та ревізійної комісії.

Після цього доповідач надав слово скарбнику Товариства **Мар'яні Твардовській**, яка прозвітувала про надходження фінансів впродовж поточного року та статті їх витрат. Основним джерелом фінансових надходжень є членські внески та оплата публікацій у наукових виданнях Товариства. Основні витрати спрямовані на забезпечення видавничої діяльності наукових видань УТГіС, а також на організацію наукових конференцій. На жаль, надходження членських внесків, як і публікаційна активність, знизилися впродовж останніх років навіть попри те, що їхня вартість не піднімалася.

Віктор Кунах відзначив, що, незважаючи на важку ситуацію у країні, регіональні осеред-

ки УТГіС успішно продовжують свою діяльність, насамперед Тернопільське, Сумське, Кам'янець-Подільське, Чернівецьке, Вінницьке, Черкаське та Київське відділення. Водночас, велика кількість осередків, на жаль, втратили активність, зокрема, зважаючи на нинішню ситуацію, Кримське, Донецьке, Луганське відділення та Херсонський і Запорізький осередки.

З інформацією про стан друкованих видань виступила відповідальний секретар збірника наукових праць «**Фактори експериментальної еволюції організмів**» **Мар'яна Прокоп'як**. Вона зазначила, що впродовж останніх двох років, як свідчить статистика, кількість друкованих статей у збірнику «**Фактори експериментальної еволюції організмів**» зменшилась вдвічі, у тому числі кількість поданих публікацій англійською мовою складає лише 5–7 %, кількість закордонних авторів, які публікують статті у збірнику — близько 5 %. Крім того, було повідомлено, що починаючи з наступного року, усі подані публікації будуть перевірятися на наявність текстових запозичень (академічного плагіату).

Далі виступила відповідальний секретар журналу «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів» **Ірина Конвалюк**, яка також зазначила, що кількість оригінальних та оглядових статей у журналі різко впала, незважаючи на те, що обидва видання відносять до **категорії Б**, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук у галузі біологічних наук (біологічні спеціальності — 091). Крім того, обидва видання індексуються у базах Index Copernicus та Google Scholar, а також Scientific Periodicals of Ukraine Open Ukrainian Citation Index. **Якщо тенденція щодо стрімкого зниження кількості оригінальних та оглядових статей продовжиться, то редакція буде вимушена припинити випуск наступного номера журналу.** Доповідачка висловила вдячність за ефективну співпрацю тим представникам регіональних осередків, які постійно друкуються навіть у нинішніх складних умовах воєнного стану.

Після цього Віктор Кунах виступив з пропозицією проведення чергового з'їзду наступного року, на якому будуть обрані Рада, Президент та Президія Товариства з метою подальшої роботи в оновленій команді. Він також запропонував як варіант проведення з'їзду у місті Києві на базі ІМБГ, якщо не буде інших пропозицій від членів УТГіС. Також він зобов'язав членів Президії подати наукові статті у журнал «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів» і висловив побажання щодо підвищення активності

роботи Херсонського та Одеського осередків. **Віктор Анатолійович** запропонував обговорити підняття розміру членських внесків, зважаючи на зростання цін у країні після введення воєнного стану чи не втричі. На завершення доповіді президент Товариства висловив надію щодо збереження наукових видань, покращення співпраці між відділеннями, збільшення кількості молодих членів УТГіС.

У ході обговорення **Надія Дробик** зазначила, що однозначно потрібно підняти внески та шукати спонсорів. Вона наголосила на необхідності ретельного рецензування публікацій, допустимості гнучкого підходу щодо термінів подачі публікацій у збірник наукових праць «Фактори експериментальної еволюції організмів» для авторів з прифронтових регіонів, а також на тому, що редагування і макетування збірників відповідно до вимог та їх тиражування потребують фінансових затрат. **Доповідачка** зазначила, що наука розвивається, а результати повинні бути оприлюднені. На жаль, це вимога сьогодення — підняття розміру внесків. **Олександр Громико** запропонував підвищити розмір членських внесків щонайменше вдвічі.

Ярослав Блюм підтримав висловлені ідеї щодо внесків і проведення з'їзду наступного року. На його думку, з точки зору організації та можливості приїзду делегатів, а також з ме-

тою дотримання необхідних заходів безпеки, найдоцільніше провести з'їзд у місті Києві.

За результатами виступів членів УТГіС та обговорення доповіді президента Товариства, на Пленумі були прийняті рішення:

- схвалити доповідь президента Товариства та річний фінансовий звіт Товариства за 2024 рік;
- наступного року провести з'їзд УТГіС. Рішення про дату та місце проведення буде приймати Президія Товариства;
- збільшити вдвічі розмір членських внесків УТГіС;
- зобов'язати членів Президії подати наукові статті у журнал «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів».

Крім того, під час проведення Пленуму відбулося нагородження грамотами та дипломами членів УТГіС, які брали активну участь в організації та проведенні цієї конференції: докторки біол. наук, професорки **Людмили Грицак**, сільськогосподарських наук, професорки **Світлани Пиди**, кандидатки біол. наук, доцентки **Галини Гуменюк**.

Після завершення Пленуму відбувся круглий стіл «Проблеми та перспективи розвитку генетики, селекції та біотехнології», а потім докторка сільськогосподарських наук, професорка **Світлана Пиди** провела екскурсію Біблійним Садам, відкритим у 2019 році в рамках святкування 79-ої річниці від дня заснування ТНПУ (фото 3).

Фото 3. Учасники XIX Міжнародної наукової конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів» після проведення Пленуму.

Зранку 25 вересня розпочалося пленарне засідання за головування доктора біол. наук, професора **Романа Волкова** (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича)

та кандидата біол. наук **Миколи Борисюка** (Інститут клітинної біології та генетичної інженерії НАНУ) (фото 4).

Фото 4. Пленарне засідання під час проведення другого дня конференції.

Першою заслухали надзвичайно цікаву доповідь **Романа Волкова** та співавторів «Sequence elements conserved in the 5SrDNA intergenic spacer during *Angiosperm* evolution». Продовжив пленарне засідання кандидат біол. наук **Василь Сирватка** від колективу авторів Львівського національного університету імені Івана Франка та Інституту біології тварин НААН, виступивши із доповіддю «Методи вивчення взаємодії рідкоземельних металів із мікроорганізмами та їх застосування», у якій представив ряд біоінформативних інструментів, зокрема AntiSMASH, що дозволяють ідентифікувати наявність генів біосинтезу вторинних метаболітів у геномах мікроорганізмів, а також розроблену модельну систему для проведення експериментів із взаємодією мікроорганізмів з рідкоземельними металами у складі мінералів.

Завершила пленарне засідання аспірантка Анна Качор (Львівський національний університет імені Івана Франка) із співавторами з доповіддю «Фітостимулювальні властивості актиноміцетів ризосфери *Phyllostachys viridiglaucescens*», у якій зазначила, що досліджені ізоляти можуть бути основою біопрепаратів як для покращення росту рослин, так і в якості гербіцидів.

Після перерви конференція продовжила роботу у форматі засідання об'єднаної секції молекулярних та клітинних біотехнологій, прикладної генетики і селекції, еволюції геномів у природі та експерименті, аналізу та оцінки генетичних ресурсів за головування докторки біол. наук, професорки Людмили Грицак та кандидатки біол. наук Ірини Конвалюк, де заслухали 11 доповідей.

Кандидатка біологічних наук **Ірина Нітовська** з колективом авторів від Інституту клітинної біології та генетичної інженерії НАНУ представила доповідь «Determination of phosphinothricin and paromomycin selective concentrations for

obtaining transgenic spelt plants». Наступною заслухали доповідь «Індукція неспецифічної стійкості пшениці до патогенів при дії УФ-С та біотичного елісатора коєвої кислоти» кандидатки біол. наук **Ірини Жук** та співавторів з цієї ж наукової установи.

Від імені колективу Інституту захисту рослин НААНУ докторка біол. наук **Наталія Козуб** зробила доповідь «Характеристика білоцерківських сортів пшениці м'якої озимої за маркерними локусами». Наступною виступила аспірантка ТНПУ ім. В. Гнатюка **Христина Колісник** із доповіддю «Перспективи використання препарату рекультиванту композиційного «TREVITAN™» для отримання та росту колекцій рослин *in vitro*». Далі заслухали цікаві та змістовні доповіді: «Антивірусний потенціал біологічно активних сполук культури тканин унгернії Віктора (*Ungernia victoris*)» (доповідачка — кандидатка біол. наук **Ірина Конвалюк**, ІМБГ НАНУ); «Вплив мікроелементів середовища культивування на генетичні модифікації клітин водорості *Chlorella vulgaris* BEIJER.» (доповідачка — аспірантка Галина Чвалюк, ТНПУ); «Накопичення пластидних пігментів у листках *Triticum aestivum* L. за впливу рекультиванту композиційного TREVITAN®» (доповідач — докторант **Андрій Дзендзель**, ТНПУ); «Вплив біотичних і абіотичних факторів на працездатність службових собак різних генотипів» (доповідач — доктор сільськогосподарських наук, професор **Анатолій Хохлов**, Державний біотехнологічний університет, Харків); «*TERT* gene polymorphism in the context of evolution and phylogenetic analysis» (доповідач — магістр **Микита Пека**, Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААНУ, м. Полтава); «Міжгенний спейсер 5S рДНК деяких видів секцій *Cruciata* і *Chondrophyllae* та його застосування в таксоно-

мії роду *Gentiana*» (доповідач — кандидат біол. наук **Віталій Мельник**, ІМБГ НАНУ).

Після обідньої перерви провели об'єднану секцію історії біології, питань викладання генетики, селекції та еволюційної теорії, біоінформатики та комп'ютерної біології, загальної та популяційної генетики, аналізу та оцінки генетичних ресурсів за головування доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка НААН України Юрія Лавриненка з Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААНУ та докторки сільськогосподарських наук, професорки Світлани Пиди (ТНПУ).

Прозвучали доповіді «Bioinformatic analysis for identifying causative polymorphisms in livestock species genomes» (доповідач – доктор сільськогосподарських наук **Віктор Балацький**, Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААНУ); «Спадкова глютеніна ентеропатія у ірландських сетерів: оцінка екстер'єрних параметрів, клінічних симптомів та фатальних ризиків» (доповідачка — кандидатка ветеринарних наук **Любов Ляхович**, Державний біотехнологічний університет, Харків); «Генетичний контроль формування насіння» (доповідачка — кандидатка біол. наук Ольга **Задорожна**, Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва); «Changes in the receptor affinity of porcine coronaviruses influenced by mutations in the spike protein» доповідач — **Микита Пека**, Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААНУ); «Аналіз морфогенетичних особливостей філогенезу класу Reptilia» (доповідачка — кандидатка біол. наук, доцентка **Любов Шевчик**, ТНПУ); «Історичний нарис розвитку біології як науки» (доповідачка — докторка біол. наук, професорка **Раїса Пісцун**, Вінницький національний медичний університет імені М. І. Пирогова); «Дидактичні можливості науково-освітньої платформи LabXchange для навчання генетики у педагогічному ЗВО» (доповідачка — кандидатка біол. наук, доцентка **Валентина Торяник**, Сумський педагогічний університет імені А. С. Макаренка).

Також були представлені дві стендові доповіді: «Використання Allium-тесту для дослідження фітотоксичної дії фулерену C60» від колективу науковців з ДУ «Інститут харчової біотехнології та геноміки НАН України», (**Анастасія Бузіашвілі, Олександр Мельничук, Світлана Прилуцька, Алла Ємець**); а також «Вплив строків цвітіння на ознаки продуктивності у селекційних зразків пшениці м'якої озимої, що створені з залученням західноєвропейських екотипів» від дослідників з Інституту кліматично орієнтованого сільського господарства НААНУ, Херсонського державного аграрно-економічного університе-

ту та Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (**Раїса Вожегова, Тетяна Марченко, Юрій Лавриненко, Галина Базалій, Валерій Базалій, Сергій Міщенко**).

У рамках XIX Міжнародної наукової конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів», кандидатка біол. наук Мар'яна Твардовська (ІМБГ НАНУ) провела майстер-клас для студентів хіміко-біологічного факультету з виготовлення давлених мікропрепаратів і ознайомила їх з основами цитогенетики.

Після завершення секційних засідань було підведено підсумки XIX Міжнародної наукової конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів». Президент УТГІС Віктор Кунах подякував всім учасникам та організаторам цього заходу за активну участь, обговорення та плідну співпрацю. Він відзначив високий рівень проведення конференції, незважаючи на складні умови сьогодення, зумовлені військовим станом в Україні і війною з росією. Після цього Віктор Анатолійович, як голова наукового комітету конференції вручив дипломи за кращі наукові доповіді. Зокрема, за найкращу пленарну доповідь був нагороджений Василь Сирватка, за кращі секційні доповіді нагороджені доповідачі Юрій Тинкевич, Ірина Нітовська, Микита Пека, Мар'яна Твардовська, Любов Шевчик, Ірина Чень, за кращу стендову доповідь — Тетяна Марченко.

Далі виступили учасники у цього наукового заходу, відзначивши актуальність, новизну, змістовність та цінність представлених результатів досліджень, а також відмінну організацію та чітке проведення XIX Міжнародної наукової конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів».

26 вересня для учасників конференції було організовано екскурсію у Марійський духовний центр «Зарваниця».

Детальніше з матеріалами XIX Міжнародної наукової конференції «Фактори експериментальної еволюції організмів», а також фотозвіт можна ознайомитись на сайті Товариства за посиланням <http://utgis.org.ua/ua/>.